

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Mammalremmen Ed 14

DAGNY

TIDNING FÖR
 SVENSKA
 KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 23.

Stockholm 18 Juni 1908

1:a årg.

<p>Prenumerationspris: $\frac{1}{4}$ år... kr. 4:50 $\frac{1}{2}$ år... kr. 2:50 $\frac{3}{4}$ »... » 3:50 $\frac{1}{4}$ »... » 1:25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1—2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.</p>	<p>Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:— Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	---	--	--	---

En strid i "kvinnofrågan" i 1400-talets Frankrike.

Christine de Pisan.

Robert de Blois, en fransk författare från 1200-talets senare hälft, framhåller i en samling lefnadsregler, ställd till damerna, den slående sanningen, att det är ganska prekärt för en kvinna att — äfven

med bästa vilja i världen — undgå klander. Talar hon gärna, säger man att hon sladdrar och är illa uppfostrad, tiger hon, förebrår man henne att inte ha folkvett och att inte kunna tala med människor, är hon vänlig och förekommande, vädrar man genast kärlek och skryter öfver framgångar, visar hon sig mer otillgänglig, finner man henne högfärdig.

Sällan ha medeltida franska damer — liksom damer öfver hufvud — fått ett sådant medgifvande från en lärd och moralist. Robert är också fullt medveten om sin älskvardhet. I ett annat arbete, där han artigt försäkrar, att Gud älskar kvinnan mer än mannen, framkastar han den förmodan att damerna, då de höra hans bok läsas, skola bedja för hans själ.

De berömmade ord, som ägnades den franska medeltidskvinnan af samtida moralister, voro, som sagdt, lätt räknade. Då och då finner man väl en latinsk eller en fransk författare, som pliktskyldigast bugar sig för makan och modern, men hans ord klinga sällan rätt skönt i sin saftiga realism. Man blir i alla händelser öfverraskad, då någon talar om kvinnan vid slända och väf, som sjukvårdarinna, som mannens rådgifverska. I sådana enstaka fall har författaren vanligtvis tänkt på en särskild kvinna, som han kommit nära och hvars verksamhet han lärt sig skatta. Så är fallet med en gammal biskop i Rennes vid 1100-talets slut, hvilken med verklig vördnad talar om en

högt uppsatt dam, ett mönster i sitt hem, ständigt vänlig och blid, sin make till hjälp i råd och dåd. Annars får man med tacksamhet mottaga en satirikers medgifvande, att ej *alla* kvinnor äro sådana som dem han skildrat.

De berömmade orden, blandade med några få historiska exempel på goda kvinnor — Maria, Lucretia och raden af kvinnliga helgon — falla som sparsamma, ljumma regndroppar, men klandret, hätskheten, föraktet brusar fram i väldig ström. Det kommer från gamla testamentets skrifter och från kyrkofäderna, upptager tillflöden från antikens satiriska författare och sväller af personligt hat. Den varelse, som Tertullianus benämnde djäfvulens port, och om hvilken Cyprianus sade, att han mer älskar basiliskens hväsande än kvinnosång, denna varelse skildras af en latinsk 1100-talsförfattare — för att blott gripa en ur mängden — såsom ett bräckligt ting, beständig blott i brottet, en tärande eld, en rasande lidelse, en hemlig fiende, lärande allt skadligt, ett dåligt forum, en bedräglig stat, ett onus för rätt och lag. Om hennes handlingar ej äro onda, tänker hon ondt. Hon störtar fästen och länder. En kvinna lät Johannes hufvud falla, en kvinna dödade Hippolytos, en bortstött kvinna fängslade Josef, en kvinna störtade Urias och förledde David och Salomo. — Ett typiskt specimen! — På 900-talet hade en latinsk moralist från Italien gjort den originella vändningen på saken, att män sådana som Simson och Salomo själfva måhända haft någon del i sin olycka. Men denna idé vann ingen anklang. Här se vi tvärtom en öfverföring från syndarnas till synderskornas sida, då Urias och David göras till Batsebas offer.

Strömmen växer af antikens satir. Huru många gånger införas ej i sammanhang som detta vederstyggliga typer och situationer ur Ovidius' »Kärlekskonst» eller Juvenalis' 6:e satir! — Därtill det personliga hatet. Och slutligen den starkt generaliserande tidsatiren, svår nog att sikta af från öfriga ämnen, gående från gröfsta brott till minsta egenheter, från det, som icke kan nämnas, till rätt oskyldiga modegalenskaper. Och allt detta förstärkes och stödes af den borgerliga satiriska berättelsen, fabliau'n, med sitt gapskratt åt »kärlekens» yttringar, sina lasciva motiv, sin förbluffande mustighet.

Den klubbade kraften i dessa diktarter, med Evas synd fortplantad i hela det kvinnliga släktet, med kvinnovärlden skådad genom fabliau'ns glasögon, väges ej upp af den höfviska diktningens raffinerade galanteri, som sedan Chrestien de Troyes' tid alltjämt ägde sina trogna och troende, följande kärlekskultens invecklade lagar och kännande dess djupaste mysterier.

Ett egendomligt litterärt sammanträffande gaf detta vid handen — Roman de la Rose, hvars första del är ett alster af höfvisk, dess senare af satirisk moraliserande diktning.

*

Ett par miniatyrer, smyckande tvänne manuskript af Rosen-dikten, ge en viss föreställning om huru olika begynnaren och fortsättaren gått till verket. Artisten visar den förre — Guillaume de Lorris — slumrande i en ståtlig bädd under en sänghimmel i blått och guld och med ett ansiktsuttryck, som vittnar om ljufva drömmar, den senare — Jean de Meung — sittande vid skrifpulpeten inom räckhåll för en bokhylla med sjutton volymer.

Guillaumes Rosen-dikt för honom, som bekant, i en dröm till en underbar medeltidsträdgård, hvars gångar dofta af fenkol och mynta, där fruktträden — granat-träd och mandelträd och otaliga andra — skugga en rik gräsmatta, sållad med blommor, och de plaskande fontänerna låta vattnet i fina rännilar söka sig väg i gräset; där dansen trådes på den trädfria blomsterängen och rosenkvarteret speglar sig i en förtrollad källa. Här bland rosorna är det författaren, sårad af Amors pilar, söker bryta den knopp, efter hvilken han trår. Här utkämpar han en strid mot Förtal, Förstånd, Blygsel, en strid som lyktas med att Afund omger rosengården med ett öfverstigligt stängsel. — Främmande händer hade fjärrmat Guillaume från hans älskade: han berättar det i denna luftiga dikt i tidens vanliga litterära omklädnad, allegorien.

Det romantiska trädgårdsäfventyret får under Jean de Meungs borgerligt lärda händer en bizarr afslutning. Den tjusande majstämningen med sitt fågelkvitter försvinner, och älskaren befinner sig plötsligt bland en mängd robusta allegoriska personer, som föga påminna om den älskades personifierade känslor. Det sker ett syndafall i detta Eden, då satirikern och kritikern intar kärleksdyrkarens plats. Af egna erfarenheter ger han ej mycket, men han låter alla de gamla franska och latinska moralisterna och satirikerna draga in, vida fler än de sjutton på hans bokhylla, och tonen blir den gäckande fabliau'ns. Här framträder den vidriga häxa Ovidius skapat, undervisande »knoppen» hur älskaren bör plockas, här är samlat allt af invektiv, allt lågt de gamle sagt om kvinnan, hvilken i sin hederliga skepnad är »sällsyntare än den hvita korpen». En Lucretia, en Penelope, de funnos en gång och ej mer. Och hvilket tvång är ej äktenskapet! Ej ens den hederligaste kan älskas utan obehag. Nej, låt oss återgå till de tider, då allt var enkelt och okonstladt. — Då nu naturen vill ta ut sin rätt, är lämpligast att bedraga den varelse, som är skapt att bedragas. Ge henne några föga kostsamma gåfvor, ett par blommor eller färska frukter, såsom Ovidius tillråder, och uppträd för öfrigt blygsamt. En tår i ögat skadar icke; bruka lök, eller, om lukten röjer dig, din egen saliv.

Denna heterogena dikt blef en af medeltidens berömdaste. Ej för dess höfviska inlednings skull, utan för dess lärda, skickligt skrifna afslutning. Dess kryddor behagade vida mer än rosengårdens dofter. Den lifsåskådning som där framträdde, ej blott i fråga om äktenskapet utan ock beträffande stånd och klasser,

väckte det största intresse. Afskrifternas stora antal, översättningar, bearbetningar, citat och efterbildningar vittna därom, ja, t. o. m. väfnader med scener ur dikten.

I detta bifall hördes endast några svaga protester, som drucknade i det allmänna jublet. Den bild af kvinnan, dikten meddelade, accepterades till fullo. En Mahieus, en Deschamps' kvinnoskildringar gifva ett därmed samklingande ackord.

En kvinna är den första, som protesterar högt nog att väcka gehör — en kvinna med stor auktoritet.

Christine de Pisan hade i 25-års åldern drabbats af ett dubbelt slag, och detta skänkte henne auktoritet: det gaf henne en ädel lifssträfvan och en undantagsplats som åskådare, från hvilken hon med intresserad lugn kunde betrakta lifvets brokiga företeelser. Den dubbla förlusten af fader och make, ekonomiskt trångmål, minderåriga barn och en moder att försörja tvingade henne till handling och skänkte litteraturhistorien om icke en mäktig så dock en fin och ädel begåfning, skapade den första »femme de lettres», den första kvinna, som lefvat på sin penna.

Bakgrunden i Christines personlighet och diktning, det reella, är hennes lyckliga förflutna såsom Tomas' de Pisan dotter, den framstående italienske filosofen och astrologen hos Karl V, det barn, hvilket i sin moders sällskap år 1368 anlände till Louvern, fem år gammalt, ifördt rik venetiansk dräkt, och där mottogs af konungen, hvilket erhöi en vårdad, ja lärd uppfostran vid hofvet och, uppvuxet, blef en redbar ädlings lyckliga maka. I själfva verket synes Christine aldrig betraktat sig som medspelande i lifvet efter makens död. Man föreställer sig henne hälst vid sitt arbete eller, då hon var närvarande vid någon af de otaliga festerna, som kännetecknade Karl VI:s och Isabellas regering, sittande för sig själf med sina reflexioner, såsom hon berättar sig ha gjort på en lysande bal i ett ståtligt hus på en liflig plats i Paris. »Jag», säger hon, »som aldrig mer har någon fröjd, jag satt på en bänk utan att säga ett ord och såg på den allmänna glädjen.»

Huru djupt såret gick kan man döma af hennes tidigaste diktning, där man, trots rimflätningens hämmande band, finner en skälvande känsla, i hennes ballader, rondeaux, virelays, såsom denna:

O grymma död, du allt iirån mig tog
och glädjelös i denna värld mig ställde;
så lågt du sänkte mig, så hårdt mig slog,
att längre ej jag rädes för ditt valde.
Ej mer du kan mig nå hvad än det gällde:
i detta blott att du mig lefva låter.
O att mig snarligen din lie fällde
och skilde från mitt lif all smärta åter.

Då Christine i sina ballader och andra dikter talar om kärlek, är det därför blott ett skattande åt den höfviska diktningen; alla dessa kärleksvers ha blott en svag färgton, liksom ett fjärran minne. Mången hade insinuerat att Christine själf måste känt kärlek,

då hon skrivit därom — men, säger hon »kärleken kommer mig ej vid, ej glädje, ej smärta skänker den mig»; mången sjunger om den, hvars hjärta är långt borta. Jag sjunger för att dölja min smärta, men hellre, långt hellre grät jag. Och dess mer vill jag dölja den som ingen känner med mig. Ju större orsak till sorg, dess färre vänner».

Ljuf är den tröst som lyran skänker henne — och med verklig medkänsla, påminnande sig sin egen ungdom, deltagar hon i sin omgifnings glädje och sorger. Huru tjugusande äro ej många af hennes beskrifningar. Den härliga morgonstund, då hon i sällskap med högättade ungdomar gör en utflykt till häst till klostret i Poissy, där hennes dotter var nunna. Hur klar är ej morgonen denna dag i slutet af april! Seinen ligger där med sina öar och sina fiskenät. S. Germain-skogen breder ut sig med gröna gräsmattor, mångfaldiga blommor och ståtliga alléer, där trädskronorna hvalflikt mötas. Intet är mer lefvande än skildringen af besöket i klostret, beskrifningen på klostret och klostergården, välfägnandet och ungdomsskarans glada dans i trädgården vid härberget.

Men Christines synkrets är vidare. Därom vittnar hennes biografi öfver Karl V, hvilken, som man påpekat, äger något af Bossuets mäktiga tonfall, därom vittnar hennes lifliga detagande i fäderneslandets öden, hennes upprepade försök att försona de stridande högadliga partierna, hennes hänförelse för den orleanska jungfrun, till hvars ära hon åter strängade sin lyra, »sextonåringen, som inga vapen tycktes tunga och som dref fienden framför sig i flykt, hon som gjort hvad ingen man kunnat, en ära för kvinnornas släkte.»

Christines synkrets var vid äfven till följd af stor beläsenhet, som dock stundom verkade hämmande på hennes friska lyrik. Vid dessa studier hade hon ej undgått att lära känna Roman de la Rose — hvem kände inte den? — och hon lärde känna den mot kvinnan riktade satiren, latinsk och fransk.

Det är i maj 1399 hon författar sin dikt »Bref till Gud Kärlek» mot ohöfviska män, mot Ovidius, mot Roman de la Rose.

Denna dikt är ett litet mästerverk. I tidsskildring först och främst. Tiden var lättsinnig, tiden var praktlysten. Man erinre sig blott drottning Isabellas intåg i Paris, för hvilket tillfälle kistor med dyrbara föremål fördes från Vincennes, och detta guld nedsmältes, dessa pärlor och stenar utbrötos för att smycka hofdräkterna, som konungen bekostade. Christine påpekar nu att lättsinnet i seder icke så alldeles är att skriva på damernas räkning. Dessa klaga med rätta inför gud. Kärlek öfver ädlingarnas svekfullhet och förtal. Härutinnan är Frankrike värre än andra land. Man suckar, man låtsar att kärlek bleknat ens kinder, man svär ridderlighet och tystlåtenhet. I kyrkan går man flitigt, promenerar fram och tillbaka, tittar sig noga omkring, stöder sig andäktigt mot ett altare. Man rider ut i staden, slamrande, uppsluppen och utstyrd, låtsande sig fullt upptagen med hvad man har för händer.

Tro det den som vill! — Alla karlar äro visst ej sådana, men många bedraga med sina konster och sitt brefskrifvande, och sedan skrytes det i herrsällskap öfver framgångar och skämtas, oftast utan ringaste anledning. »Jag vet hos hvem du har varit. Ja, du är minsann inte den ende». I sådant sällskap skräder man inte ord. Har någon gjort sig besvär förgäfvets, så har han där ett godt tillfälle till hämd, som han inte underlåter att begagna.

Åh, detta kvinnoförtal! Man glömmar all en moders omvårdnad och alla goda kvinnor, alla skär man öfver en kam. — Men har någon felat, hvarför skola alla lida därför? Och hvad den felande beträffar, så höfdes det mer att ej utpeka henne, ej nämna hennes namn, ej hennes bostad. Synden bör man tadla, ej syndaren.

Det finns också ridderliga män. Men mot prästerskapet ha kvinnorna svåra beskyllningar. På vers, på prosa, på franska, på latin, morgon och afton klandra de kvinnorna, och aldrig tryta dem ord. Ur hvilka böcker de hämta sin visdom, kan jag inte förstå, men ljuga göra de mer än en drucken. Och så snart de få lärjungar, gifva de dem sina skrifter som öfning och exempel och som lärdom för framtiden. Tidt och ofta, så säga de i sina rim, blef Adam, David, Simson, Salomo och hundratals andra bedragna af kvinnor; hvem skulle då kunna stå sig? Andra berätta, att kvinnorna äro falska, opålitliga, obeständiga och lättsinniga. Andra åter anklaga dem för större laster och klandra dem i allt — det finns intet som ursäktar dem. Prästerna vilja icke, att någon skall älska en kvinna, och lära därför ut Ovidius, som de själfva läst i barndomen som grammatisk öfning.

Kommer någon nu och säger, att man i alla fall bör sätta tro till sådana böcker, då de skrivits af framstående män med skarpt omdöme, så svarar jag, att de som skrivit dylikt, icke tänkt på annat än att bedraga kvinnor och ständigt varit på jakt efter nya erföningar. Hvad David och Salomo beträffar, så vredgades Gud på dem för deras synd och straffade dem. Ovidius och prästerna, som jag nämnde, voro tokiga inte i en, men i tusen. Och sannerligen hvad de uppsökte, var inte bästa sort. För öfrigt förstår jag inte hur en kvinna så kan bedra en man. Det är ju inte hon som uppsöker honom, hvarken i kyrkan eller annorstädes. Inte heller kan jag förstå, att Ovidius och hans efterföljare Jean de Meung i *Roman de la Rose* behöft ge råd om hur kvinnorna skola bedragas, då de enligt utsago äro så svaga och lättsinniga. Det är ju löjligt att strida om ett redan intaget fäste. Att det kan vara en så besvärlig och omständlig sak, att alla medel måste tillgripas! Men allvarligt taladt, hvad vet dessa herrar om kvinnan? De ha ju själfva skrivit böckerna och döma utan att höra den andra parten. Med den starkares rätt gör man sig allting till godo. Hvem's felet än må vara, kastas alltid skulden på kvinnan. Och dock ha många kvinnor varit trogna.

Det vore ej mer än rätt, skulle man nästan vilja säga, att bedraga sådana bedragare.

Men hvilka böcker som än förtala kvinnan, så finner jag intet ondt ord om henne i dem, som berätta om Jesu lif och apostlarnas gärningar, men väl tala dessa om stora ting hon uträttat och höga uppgifter, hon har, hennes klokhet, förstånd, uthållighet, tro och vilja. I döden, då Jesus öfvergafs af alla, stannade kvinnorna kvar. Hela vår lära hvilat på en kvinna, och aldrig såg Jesus ned på dem, utan älskade och aktade dem. Gud skapade kvinnan efter sitt beläte; han gaf henne förstånd och en ädel kropp. Eva kan ej sägas ha bedragit sin man. Själfr trodde hon på ormen, och lättrogenhet kan ej kallas svek. Nej, blir någon bedragen af en kvinna, har han velat bedragas.

Stundom djupt allvarligt, stundom rent journalistiskt spirituellt resonnerar Christine, ofta träffande hufvud på spik, och detta ej blott i denna förnämsta försvarsskrift utan äfven här och där i andra. »Förr i världen», låter hon t. ex. en dam säga under ett resonnement på en fest, »kan det ju hända att man dog af kärlek, som det så rörande heter i dikterna, men sannerligen inte nu för tiden, ty nu älskar man blott pengar och att föra ett makligt lif. Minsann det finns några kyrkogårdar fulla med olyckliga älskande. Men väl händer det att mannen, sedan han slagit sin hustru, säger: 'Åh, hvad jag älskar dig!'» Vid andra tillfällen är det djupaste allvar. Hon ber i en bön till jungfru Maria, att denna måtte beskydda jungfrur och hustrur från förtal och i »Råd till min son» säger hon: »Tro ej allt ondt, som böcker säga om kvinnorna. Du vet af egen erfarenhet, att det finns goda kvinnor. Bedrag och förtal ej kvinnor, och nöj dig med att älska *en*. Vill du lefva rätt, så afhåll dig från dåliga böcker. Läs ej Ovidius' »Kärlekskonst», ej heller Rosen-dikten».

Christines modiga uppträdande mot århundradenas och dagens kvinnoförtal väckte största uppmärksamhet, och hennes »Bref till Gud Kärlek» öfversattes på utländskt språk och benämndes långt efteråt »Boken mot Rosen-dikten».

I Frankrike rörde det upp stora vågor. Hennes angrepp hade varit så träffande, att framstående män som prefekten i Lille och konungens sekreterare började byta ord med henne. En litterär strid uppstod, som från Rosen-diktens anhängares sida var het nog. Christine klagar i ett par dikter öfver hvad hon fått lida, hon som alla, hvilka tala för rätt och sanning. Hon vacklar dock ej, utan förklarar sig beredd att offentligen inför hederliga män försvara sina åsikter. På hennes sida ställde sig också värdiga hjälpare, den tappre marskalk Boucicaut, stiftaren af en ridderlig orden till damernas försvar, och den berömde kanslern Gerson, som i ett allegoriskt arbete slog ned på Rosen-diktens immoralitet och i predikan förbjöd dess läsande.

En af kvinnornas nutida försvarare i Frankrike, en ung juris doktor, har förebrätt Christine att blott

ljumt hafva fört sitt köns talan. Enligt min åsikt har hon gjort så mycket hon på sin tid kunde. Hennes »Bok mot Rosen-dikten» lefde i århundraden, hon uppbadade Gerson och kom en ej ringa litteratur till kvinnornas försvar att uppväxa från 1400-talets midt. På samtiden och eftervärlden verkar hon äfven genom sitt ädla exempel. Vål vore hon värd

en hedersplats i sin »Cité des dames», där hon tecknar forntidens och samtidens stora kvinnogestalter, från antikens kvinnor till den samtida i illumineringskonsten väl förfarna Anastaise, som »bättre än någon man» kunde illustrera en bok och som vi troligen ha att tacka för många af de magnifika manuskripten af Christines arbeten. KERSTIN HÅRD AF SEGERSTAD.

MEDARBETARE I DAGNY.

Bland de framstående kvinnliga pennor, som ställt sig till tidningens förfogande, märkas bl. a.: Gertrud Adelborg, Signe Bergman, Hilma Borelius, Emilia Broomé, Frigga Carlberg, Lotten Dahlgren, Ellen Hagen, Kerstin Hesselgren, Ann-Margret Holmgren, Kerstin Hård af Segerstad, Anna Höjer, Tyra Kleen, Sigrid Leijonhufvud, Gurlu Linder, Anna Lindhagen, Ellen Lundberg, f. Nyblom, Agda Montelius, Anna M. Roos, Anna Rylander, Hilda Sachs, Hilma Söderberg, Elna Tenow, Lydia Wahlström, Anna Whitlock.

Några ögonblicksintryck under resan genom Holland till kongressen.

Amsterdam den 13 juni.

Det är icke med några spända förväntningar om öfvervåldigande naturintryck, som man första gången reser till Holland — i synnerhet icke för den, som i högsta grad älskar höga berg och djupa dalar. Hvad kan där — i detta lågland — ersätta den intensiva njutningen af att lyda denna åtrå, som bland fjällar och alper drifver en högre och högre för att kanske — då man väl befinner sig i bergstopparnas kristallrena atmosfär och njuter af svindlande synvidder — med köldrysningar konstatera att lifvet på höjderna illa passar oss, den låga jordens barn.

Nej, några sensationer, starka som dessa, kan väl knappast Holland bjuda på. Men i stället måste man ju med häpnande undran skåda på en natur, som egentligen är att betrakta som ett med konst frambragt verk. Själva marken, jorden, är byggd af innevånarna själfva. I kamp mot hafvet eröfra de sitt land, och detta våta element — en ständig fara — förvandlas genom dem till en lydig tjänare, hvilken skapar fruktbara åkrar och bördiga betesmarker och gör det lilla Holland — som är mindre än vårt Jämtland — till ett rikt och lyckligt hem för en betydligt

talrikare befolkning än den, som bygger och bor inom Sveriges landamären.

Vål anländ till vår resas mål, Amsterdam, dröjer det ej länge, förr än man får se några af dessa speciellt typiska drag för Holland, hvilka tillsammans bilda ett totalintryck, starkt och säreget. Se där en grupp af små mörka, egendomligt klädda varelser! Ah, javaneser! Där hafva vi en *trekshuit!* Och den beprisade holländska renligheten demonstreras intensivt af en hel mängd små kvinnliga tjänsteandar, som tvätta husdörrarna och väggarna.

Det är icke utan att den enformighet, som ligger öfver landskapet, sträcker sig till åtskilliga af Amsterdams gator, hvad arkitekturen beträffar. Ja enhetlighet är ju en förtjänst, men emellertid finns här ju förtjusande *gamla* hus här och hvar och grönskande planteringar på många håll, tyckes det.

I Dagnys spalter har redan programmet för kongressen meddelats. När detta publiceras, har den redan öppnats och alla se med glada förväntningar emot kongressveckan. Vål och vänligt tycks det vara sörjdt för gästernas trefnad, och många intresseväckande personligheter får man tillfälle att se samlade i Consertgebouw.

ANNA KLEMAN.

Bland Edra bekanta finnas säkert många, som ännu ej prenumererat på DAGNY. Upplys dem om tidningens tillvaro, sträfvan och mål och sök förmå dem att understödja desamma genom prenumeration.

Hedda Cronius.

Den dödsringning, som för några få dagar sedan i junieftermiddagens stillhet ljöd ut öfver Stockholm, väckte i många sinnen en känsla af vemod och sorg. Men begravningsklockorna talade ej endast om död och förgängelse, de klingade tillika som en stilla aftonklämtning, en kallelse till den trötte arbetaren att hvila efter väl fullbordadt dagsarbete. Det var Hedda Cronius, som efter slutad lifsgärning fått hembud och nu fördes till grafvens ro.

Ej alla är det beskärdt, att, när aftonen skymmer, som hon kunna se tillbaka på en lefnadsdag, uppfylld af rika intressen, ädel sträfvan och välsignelsebringande arbete. När man såg det långa sorgtåget, hvars led till så stor del utgjordes af forna och nyligen utgångna elever från de båda anstalter hon grundat eller varit med om att grunda, då förstod man bättre än någonsin den rika insats hon gjort i fostrandet af vårt lands kvinnliga ungdom, särskildt i hvad som angår dess utbildning till praktiskt dugande medlemmar i samhället.

När man i minnet dröjer vid Hedda Cronius' lifsgärning, går tanken ovillkorligt tillbaka något tiotal år i tiden, till de omständigheter, som äro förknippade med grundandet af Praktiska Hushållsskolan i Stockholm.

Enligt hvad Hedda Cronius själf meddelat, väcktes redan år 1865 hos henne tanken på betydelsen af en dylik praktisk bildningsanstalt. Hon var då lärarinna i Östermalms folkskola, och under sitt arbete oroades hon ofta af tanken på hvad det väl skulle bli af »hennes flickor», sedan de slutat skolan och kommit ut i lifvet. Såsom medlem af skyddsföreningen hade hon i många fall en sorglig erfarenhet af hemmens oförmåga att bibringa de unga flickorna duglighet i praktiska värf. Bristande arbetsduglighet hos de unga hade mer än en gång vållat att de antingen fått dåliga platser eller ock stått helt och hållet utan arbete. Så hade de kommit i dåligt sällskap och ej sällan dukat under för storstadslifvets frestelser. Det var tanken på allt detta, som gjorde att den skickliga lärarinnan, som så varmt intresserade sig för det unga släktet, blef alltmer öfvertygad om nödvändigheten att grunda en anstalt med syfte att fostra 16 års flickor till dugliga tjänarinnor. Hon lyckades att för saken intressera en mängd varmhjärtade personer; gemensamma bemödanden kröntes med framgång, och efter några år hade hon glädjen att se sin tanke förverkligad. Det 24 april 1870 öppnades Praktiska Hushållsskolan i en för ändamålet förhyrd lägenhet vid Kaptensgatan. Den var blott en ringa början — endast 6 flickor, 3 från Jakobs och 3 från Östermalms församlingar, kunde antagas som elever i den lilla byggnaden med gafveln åt gatan. Men Hedda Cronius skrifver själf i en liten minneskrift, berörande Praktiska Hushållsskolans uppkomst och utveckling 1870—1891. »Den 24 april 1870 var en härlig dag. Solsken ute och stilla glädje inne i det lilla hemmet. Skolans styrelse och några andra skolans vänner samt föreståndarinnan, fröken Andersson, och 6 flickor instämde i sång och bön. Pastor Bring (diakonissanstaltens dåvarande föreståndare) nedkallade Guds välsignelse öfver det nya företaget och gaf såsom tänkespråk åt oss alla: »*Bed och arbeta!*»

Lärjungarnas antal ökades emellertid rätt snart. På våren 1872 hade man redan en så stor mängd elever som 18, och för dessa »blef stugan för trång», I oktober samma år inflyttade skolan i eget hus, nr 11 (numera nr 15) vid Jakobsbergsgatan, där den alltsedan varit inrymd.

Hösten 1875 öfvertog fröken Cronius själf föreståndarinneskapat vid Praktiska Hushållsskolan och innehade denna befattning till 1891, då hon personligen öfvertog ledningen af den af henne förut grundade Nya Hushållsskolan, som har till uppgift att åtbildade flickor meddela undervisning i matlagning och huslig ekonomi.

För den vid Sundbyberg belägna Lilla Hushållsskolan, som hon äfven varit med om att stifta, hyste hon alltid ett varmt intresse och kvarstod till sin död i dess styrelse.

Under de år Hedda Cronius innehade ledarställningen vid Praktiska Hushållsskolan ådagalade hon den varmaste intresse för sin uppgift och bidrog i hög grad till skolans förkofran. Ett önskemål, som hon satte högt, och för hvilket hon ej sparade någon möda, var, att skolan så mycket som möjligt skulle kunna underhålla sig själf. Ett nytt konto, *beställningarnas*, började införas i räkenskaperna; hushållsskolan mottog beställningar på bröllops- och andra festanordningar, och redan under 1878 var bruttoinkomsten af dylikt arbete, 6,760 kr. Försäljningsbodas uppstodo i olika delar af hufvudstaden, charkuterivaror o. d. tillverkades och försålades inom skolan, och inkomsterna började ökas. Med aldrig svikande intresse följde föreståndarinnan elevernas utveckling; hennes makt öfver ungdomen berodde bland annat på en vaken blick för de individuella anlagen och därjämte på mycken humanitet och hjärtevärm. Den 24 april, årsdagen af Praktiska Hushållsskolans invigning, sammankallade hon forna och dåvarande elever till en årsfest, och efter 1891 har hon samlat sina »gamla» flickor i Nya Hushållsskolans lokal.

Om dessa fester skrifver Hedda Cronius:

»Årsfesterna hade en stor betydelse för hela hushållsskolan. De yngsta finga se huru det gick för de äldre, de kände alla sin samhörighet. — Och när sedan de, som voro i tjänst, stannade kvar i sin plats flera år, ibland till dess de flyttade i eget hem, nog blef detta för de yngre mången gång en maning att följa exemplet. Till hvarje årsfest brukade jag skriftligen uppsätta en redogörelse för hur många flickor som voro gifta, döda eller hade flyttat till Amerika. Den, som varit 5 år i samma tjänst, nämndes då vid namn, och pastor Bring, som vanligen uppläste den lilla redogörelsen, smålog så godt, när han såg sig omkring bland flickorna.»

Äfven för Nya Hushållsskolans elever förblef Hedda Cronius till det sista en moderlig vän, som visste att uppmuntra de modfällda och gifva fart åt arbetet. Hon följde dem såvidt möjligt äfven sedan de lämnat skolan, alltid färdig att hjälpa dem med sin erfarenhet och sina råd.

Genom detta sitt fostrande arbete bland de unga har fröken Cronius kraftigt verkat i det förebyggande sedlighetsarbetets tjänst. Varmt intresserad af sociala frågor, omfattade hon med särskild ifver allt arbete,

som går ut på att söka åstadkomma en höjning af samhällets etiska plan. Sedan många år tillhörde hon Federationen, och Kvinnokommittén af 5 februari, som likaledes satt till sin uppgift att bekämpa den kränkning af kvinnans människovärde, som reglementeringen af prostitutionen innebär, hade i henne en intresserad och verksam medlem; bl. a. upplät hon alltid sin privata bostad till kommitténs under vissa tider mycket ofta återkommande sammanträden. Föreningen Vaksamhet, som under sin fleråriga tillvaro haft henne till medlem, har på samma sätt upprepade gånger fått röna prof på den välvilja och den förståelse, hvarmed hon omfattade föreningens verksamhet.

Hvad som för Hedda Cronius under alla lifvets förhållanden utgjorde den bärande kraften, var hennes varma, lefvande förtröstan på Gud. För henne var kristendomen icke lära blott utan lif, hon utgjorde en illustration till orden »Guds rike består icke i ord, utan i kraft». Med ljus förtröstan blickade hon främ emot evighetens hopp, och denna förtröstan svek henne ej, äfven när under de senare åren sjukdomen bröt hennes kroppskrafter. Under samtalets gång kunde det hända, att man på förfrågan om hennes hälsotillstånd fick ett i glädligt ton afgifvet svar: »Å jo, i natt trodde jag mig så säkert skola få hembud, anfaller kom så svårt. Men», tillfogade hon oftast, »det

är öfver nu och ej värdt att mera tala om. Kanske behöfs jag ännu en liten tid här nere.»

Men hembudet kom dock till sist. Det kom på pingstdagens afton; just på själfva Andens, hänryckningens stora fest var det, som hennes verksamma ande stilla löstes ur sitt hölje. Och döden, ehuru i den stunden kanske ej väntad, kom förvisso ej till henne som en »förskräckelsens konung», utan som en ljufvig budbärare och ledsagare till löftets härliga land, mot hvilket hennes blick så ofta varit riktad.

När på begrafningsdagen det långa sorgtåget stod i begrepp att följa den blomstersmyckade kistan till dess rum därute på kyrkogården, hörde undertecknad en af Hedda Cronius »flickor» — nu gift med en hyggelig arbetare — med tårade ögon säga: »Gud välsigne fröken, hon, som var så rar mot oss alla. Hon glömde inte sina flickor, utan hade hjärta för dem, äfven sedan de lämnat skolan. Om hon var sjuk eller om hon hade aldrig så brådt, nog hade hon tid för mig och nog fick jag träffa henne, när jag hade något ärende till henne. Och på samma sätt gjorde hon med andra. Hon räckte till för alla.»

Ja, hon »räckte till för alla», och därför lämnar hon nu ett stort tomrum efter sig. Men minnet af den framstående föreståndarinnan och fostrarinnan, den älskande systemen, den trofasta vännen — det minnet skall lefva i tackamma hjärtan.

CLARA WAHLSTRÖM.

Våra kvartals- och halfårsprenumeranter,

hvilka önska att DAGNY utan afbrott skall komma dem tillhanda, uppmanas att i god tid före den 1:sta juli förnya prenumerationen. Denna sker å närmaste postanstalt, -- -- -- -- -- pris kr. 2,50 för halfår, kr. 1,25 för kvartal. -- -- -- -- --

Kvinnokongressen i Milano.

Bref från vår italienska korrespondent.

Öfvers. af Tyra Kleen.

Milano den 30 maj 1908.

Vår andra kvinnokongress — den första för kvinnlig praktisk verksamhet — har nu ägt rum. Den slöts i går med ett utmärkt tal af Ellen Key, ett tal mer än alla andra egnadt att höja kvinnomedvetandet till en bättre förståelse af dess egna uppgifter; att inge nytt lif och mod efter all den fiendlighet som kvinnorörelsen ännu möter öfverallt i Italien — med undantag kanske af den del af pressen, som hör till de ytterligast radikala i politiskt afseende. De s. k. moderata tidningarna äro rädda för att det skulle dölja sig någon slags upprorsnista i fordringarna att få äfven kvinnornas rättigheter representerade. Enbart det faktum, att alltid hvarje modernt socialt initiativ genast uppfattas af folkligare partier, stämmer dem till oreflekterad antipati och ger anledning till förhånande uttalanden, mer eller mindre måttfulla alltefter artikelförfattarens bildningsgrad.

Till Romkongressen var det kvinnornas nationalförbund, som tagit initiativet; där presiderade prinsessan Laetizia di Savoja Buonaparte, enkedrottningen Margherita visade den all sin sympati, drottning Elena

öppnade den, och den intelligentare aristokratien och högre bourgeoisien tog aktiv del i den, lika väl som t. ex. representanter för socialismen såsom Linda Malnati, den beryktade milanesiska agitatorn. Den förenade sålunda alla önskvärda egenskaper för att afväpna fienderna. Och pressen riktade också sin återstående fiendlighet mera mot de enstaka sektionernas arbete än mot kongressen i sin helhet.

Professorskan Montessoris uttalanden om den sexuella uppföstran (att ej mer för ungdomen maskera lifvets hemligheter med lögn) och fru Buchners om enhetsmoralen (att af mannen fordra samma moral som af kvinnan) kommo dessa herrar att skrika och skyla sina ansigten. Sedan, vid kongressens avslutning, hade man gjort sig skyldig till nya brister i formen för inbjudningarna, och det var detta, som väckte den värsta oviljan mot kongressen bland journalistvärlden, som ju är särskildt ömtålig just i sådant. Men största uppståndelsen rådde ej hos pressen utan i societeten, och detta med anledning af frågan om religionsundervisningens borttagande ur skolorna.

Sedan denna andra kongress öppnades, på initiativ af Unione Femminile (med socialistisk anstryk-

ning) så måste man, mer än någonsin beklaga, att de två kongresserna på grund af småaktigt personliga hänsyns skull ej kunnat sammanslås till en. Den lugnt öfverlägsna karaktär, som Romkongressen hade, därför att den förenade alla olika partier och riktningar till ett gemensamt mål, saknades här helt och hållet; kongressen inskränkte sig följaktligen till att bli yttringen för ett enda parti, en klass, en färg, en riktning.

Pressen, van som den är vid olika partiernas dagliga stridigheter, hade under den förra kongressen aldrig insett den, jag skulle vilja säga, evangeliska skönheten och det socialt värdefulla i en sammanslutning, som förenade den s. k. svagare hälften af mänskligheten i ett stort gemensamt intresse, en gemensam kraftanspänning, glömsk af all den söndring som privata intressen och klassintressen åstadkomma. Vid denna kongress återfann sig pressen på sin gamla välkända mark, och här kunde den, sin vana trogen, bidra till partiernas stridigheter och underblåsa deras ömsesidiga ovilja.

Icke ens Ellen Keys vackra tal, som dock i sinning stod öfver och utanför hvarje politiskt partitagande, fann nåd inför en viss journalism, som, stött öfver någon måttfull allusion på dess fiendliga hållning, ville hämnas till det yttersta och förnekade all idealitet i hennes synpunkter.

Om jag uppehåller mig vid kongressens journalistiska eko, så är det därför, att det ju är pressen som helt och hållet reglerar den allmänna opinionen; och nu har hvar och en fått lära sig af sin tidning att feminismen är både farlig och förnuftsvidrig, att den är lika med öfverspämdhet, fritänkeri etc. Jag uppehåller mig därvid för att praktiskt bevisa nödvändigheten af tolerans och samhörighet. Feminismen tar sina första stapplande steg i Italiens offentliga lif och måste således ha alla fel och förtjänster hos unga partier — mycken idealitet och föga praktiskt sinne. Men i sin idealitet borde den veta, att i allas intresse offra sina egna politiska åsikter, borde känna, att i det gemensamt mänskliga intresse, som den representerar försvinna, alla partier.

Dock var det en hel del arbete af värde och intresse, som utfördes vid denna första kongress för praktisk kvinnlig verksamhet, isynnerhet i det som rörde undervisning och uppfostran samt skydd för kvinnor och barn.

Det högtidliga öppnandet ägde rum den 24:de maj i Kungl. Casinot bakom Scalateatern i närvaro af borgmästaren, markis Monti, samt en representant för prefekten och med ett tal af fru Sullam Rignano. Oaktadt frånvaron af hederspresidenten, Ellen Key, som anlände först den 26:te maj samt af diktarinna Ada Negri, förhindrad af sjukdom, förklarades kongressen öppnad. Till president valdes Ersilia Majno Bronzini, hustru till socialistiska riksdagsmannen, advokat Majno. När hon öppnade mötet, höll hon på sitt ledigt världsvana sätt ett vackert inlednings-tal, i hvilket hon lofvade lika bemötande mot alla.

Med ett föredrag af professorskan Gariboldi inleddes därefter diskussionen om uppfostran och kvinnlig undervisning. Mesta bifallet rönte lärarinnan Fasolos förslag om att den obligatoriska elementarskolan borde ge utbildning i sådant, som är direkt nyttigt i det praktiska lifvet, samt öfverlämna åt fortsättande skolor all vetenskaplig och teoretisk uppfostran.

Den antireligiösa undertonen i föredraget framträdde något väl tydligt, och som styrelsen saknade den erforderliga behärsningen för att väl leda ett

möte, så kom det till stormiga protester och en föga måttfull diskussion; när den kom in på den antireligiösa omröstningen, applåderade presidenten, fru Majno, på ett sätt, som just inte öfverensstämde med hennes utlofvade opartiskhet. Den ateistiska undermeningen blef så obehagligt kännbar, att själfva fritänkaren Linda Malnati med sitt hederliga samvete fann sig föranlåten att protestera och förklarade, att såväl vid denna, som vid den föregående kongressen omröstningens syfte ej varit ateistiskt, utan endast gällde borttagandet af religionsundervisningen ur skolorna och öfverlämnandet därpå till kyrkan.

Den, som ej är italienare, måste finna dessa strider besynnerliga samt förvånas öfver att detta ateistiska rop kommer just från lärarinnorna, till hvars ansvar ungdomens uppfostran anförtrotts. Men må man ej förglömma den smärtsamma punkten i Italiens historia, att det var det romerska påfveväldet som, för att bibehålla sin världsliga makt, oinskränkt under tre sekler hindrade italienska nationen att forma sig efter medeltidens feodalism. Det gör att hvarje italienares intima samvete å fosterlandskärlekens vägnar protesterar mot katolicismen; det gör att en politisk karaktär alltid lyser igenom under hvarje religiös fråga; det gör att alla partier, utom det klerikala, det, som hör till och direkt beror af påfven, sluta sig samman mot prästerskapets inblandning i det offentliga; och det är slutligen skulden till detta proklamerande af det religiösa fritänkeriet såsom ett ideal af absolut frihet.

Ända till för två år sedan var det att vara katolskt klerikal liktydigt med att ej ta del i någon som helst politisk eller administrativ röstning, och därigenom låg det nära till hands att i det allmänna medvetandet identifiera religiositet och bristande fosterlandskänsla.

Det är detta som underblåst ateismen. Äfven de mera moderata, som vilja bibehålla sin egen religiositet, önska skilja skolan från prästerskapet för att afskära dettas politiskt-klerikala inflytande.

Att denna allmänna önskan ej lyckades gå igenom i riksdagen berodde på att otaliga personliga intressen spelade med, och omröstningen färgades af den opportunist, som instiftats sen urminnes tider — det att två sina händer som Pontius Pilatus. Det öfverlämnades åt kommunerna och familjefäderna att försöka lösa problemet.

Detta skulle ännu vara en bra lösning af saken, då undervisningen, om man så önskar, utdelas af den, som egentligen borde vara till för detta ändamål d. v. s. prästen. Men prästen tolereras ju inte i skolan af ofvannämnda skäl, och då blir det lärarinnorna som ge religionsundervisning, och lärarinnorna äro ofta ateister. Reflexionerna göra sig själfva. Inför de beklagansvärda resultaten af denna undervisning utan öfvertygelse kan man lätt förstå dessa två kongressisters ståndpunkt.

Jag öfvergår till öfriga frågor. Kvinnans sociala verksamhet i familjelifvet och i olika yrken afhandlades. Intressanta argumenter framkastades af signora Cammeo och signora Giacomelli; men diskussionen blef liflig först när signora Celli uppträdde och talade om sjuksköterskor och bl. a. förslag ville, att dessa skulle rekryteras uteslutande bland det gifta ståndet. Oaktadt styrelsen bistod henne med hela sitt inflytande, föll förslaget igenom.

Herr Caimi ville för äktenskaps ingående få till stånd någon garanti för en sund fysisk konstitution och framlade ett förslag till en sådan. Staten borde ej som hinder utan som varning föreskrifva uppvisandet af läkarbetyg. Förslaget antogs.

31 maj.

I fråga om barnskydd hade flere damer verkligt bra saker att säga. Jag nämner signora Ravizza, ett känt namn för allt det goda hon redan uträttat. Efter att ha talat om en mängd missförhållanden och lidanden, som drabba barnen, föreslog hon upptagandet af en ny skatt »Pro-Infanzia», som skulle användas till barnskydd.

Signora Montessori talade om ett barnhem, som hon grundat i Rom, d. v. s. en slags friskola, hvilken småbarnen få besöka, när de vilja, ända tills de nått vanlig skolålder.

Därefter kommo vi till ett nytt stridsämne: äktenskapsskilsmässa, en gammal fråga, som tänder alla klerikalas vrede. Ett redan mycket trampadt slagfält för partier, som — liksom när det gäller religionsundervisningen — skiljas af en så intensiv hätskhet å båda hållen, att någon förståelse af hvarandras synpunkter är fullkomligt utesluten. De klerikalas försvar för äktenskapets ouplöslighet stöder sig på den religiösa dogmens oantastlighet och kunde naturligtvis ej hålla stånd mot de många rättfärdighetens och känslans argumenter, som skilsmässans förkämpar hade att komma med. Frågan gick igenom med 13 rösters motstånd.

Intressant var äfven fröken Lidia Poët, Italiens första kvinnliga advokat, med sin studie öfver den mångfald orättvisor mot kvinnan, som italienska lagen sanktionerar, enligt hvilka kvinnan jämställes med minderåriga och otillräkneliga. Som följd af detta föredrag jämte ett annat af fru Schiff, befunno vi oss åter inför frågan om politisk och administrativ rösträtt. Signora Poët ville ernå den politiska rösträtten efter en period af kvinnlig uppfostran i de kommunala administrationerna; men andra ansågo detta system allt för anspråkslöst, och resultatet af omröstningen blef, att kvinnan erkändes redan nu vuxen allmän kommunal och politisk rösträtt.

Det sista föredraget, som satte lif i auditoriet, hölls af Argentina Altobelli, en känd socialistlederska, öfver arbeterskornas organisationer; men hennes patetiska ton hade passat bättre på ett socialismöte än på en kongress. Det blef protester och diskussion.

Så slutade kongressens första del med ett känslofullt tal af fru Majno och några nobla ord af Ellen Key.

Under kongressens andra afdelning presiderade signora Ravizza; föremål för behandling var den hvita slafhandeln. Jämte en del ideella och humana tal om skydd, om uppfostran, om höjande af kvinnans moral, framfördes här äfven fordringar på höjandet af mannens moraliska nivå; »hittills har mannen sträfvat att höja och utveckla sig på alla områden utom just på detta, där han ännu är brutal och djurisk som primitivvarelse, där han så förfalskat sin plikt-känsla, att han blifvit oförmögen att fatta den sanna morallagen». Signora Montessori tillade att kvinnan måste rädda mannen för att rädda sig själf.

Mr de Meuron de Ginevra talade om moderns plikt mot det kommande släktet, i första rummet i det svåra och ömtåliga problemet angående frestelserna från mannens sida.

Mr W. A. Coot talade om den välgörande verksamhet, som utöfvats i England för att rädda unga flickor.

Signora Majno talade om de olika svårigheterna för höjandet af moralen, hinder som möta lika mycket inom öfverklassen som inom underklassen.

Slutligen talade dr Dino Majno om bristerna i vår lagstiftning för skydd af minderåriga; det kan ej kallas något skydd alls, ty det upphör vid 12 års ålder, och tillämpningen af lagen är ännu bristfälligare än dess bokstaf, ty i praktiken frikännes i Italien nästan alla, som begått dessa ohyggliga förbrytelser mot minderåriga. Det förslag han framlade gick igenom.

Så slutade denna kongress för kvinnlig praktisk verksamhet. Om den också gjort sig skyldig till ensidighet och till en del opraktiskhet i förslagen, så har den dock i många hänseenden signerat en vacker sida i den italienska feminismens begynnande historik.

Må vi nu kunna hoppas, att vi åtminstone delvis måtte få se förverkligadt det program, som våra båda kvinnokongresser med entusiasm satt upp.

Det fordras öfvertygelse och mycket tålmod.

CARLA CELESIA DI VEGLIASCO.

ÄR NI EN VÄN AF DAGNY och önskar framgång åt densamma, gör då hvad Ni kan för en ökad spridning genom att uppmåna vänner och bekanta att prenumerera. Betänk att en tidnings spridning utgör den ekonomiska grundvalen för dess existens.

Kvinnliga kontorist- och expeditföreningen.

När föreningen med detta namn för fem år sedan bildades på initiativ af Fredrika-Bremerförbundet, kunde man hafva skäl att antaga, att den skulle blifva en stor och lifskraftig förening på grund af det stora antalet kvinnliga kontorister och expedit, uppgående till omkring 10,000, som arbeta i Stockholm. Någon större anslutning har emellertid föreningen icke haft att glädja sig åt, dess medlemsantal uppgår för närvarande till tvåhundra. Skälet härtill får man väl närmast söka i den tyvärr allt för vanliga bristen på solidaritetskänsla mellan de arbetande kvinnorna, äfven-

som däruti att någon gemensam yrkesutbildning icke förefinnes, hvilken ju annars skulle sammanföra dessa från så skilda håll rekryterade unga kvinnor. Hur viktigt det emellertid vore, att just denna kår, där de enskildas intressen i de flesta fall äro så föga tillgodosedda, genom sammanslutning sökte att såväl inåt som utåt förbättra sina förhållanden kan icke nog framhållas och betonas. Hvad föreningen själf såsom sådan skulle kunna göra för sina medlemmar i form af pensionering och understöd, om tillslutningen blefve allmän, skulle redan det vara af betydelse. Att den därutöver

skulle kunna verka för hela kårens höjande i intellektuellt och socialt hänseende, såväl som för ett riktigare och rättvisare ordnande af arbets- och löneförhållanden vore kanske af ännu större vikt och räckvidd.

En intresserad föreningsmedlem har nu inbjudit föreningens medlemmar, och äfven intresserade utomstående, att inkomma med förslag till huru föreningen skall kunna ordna sin verksamhet så, att den verkligen skall kunna samla denna stora kategori af arbetande kvinnor, väcka deras solidaritetskänsla och genom deras egen sammanslutning kunna åstadkomma något till gagn och betydelse för dem själfva. Det är i form af en pristäflan, som dessa förslag skola framkomma. Tre pris komma att utdelas å resp. 50, 30 och 20 kronor för de bästa förslagen, men i händelse något prisbelönadt förslag befinnes vara afgifvet af icke föreningsmedlem, utbetalas intet penningpris. Förslagen — anonyma — skola vara insända före 15 september till frö-

ken A. Theorell, Sturegatan 8, och som prisdomare komma fröknarna A. Thorstenson, G. Meyerson, A. Kleman, G. Sjöberg och A. Theorell att fungera.

Föreningen har skridit i författning om att till hösten bilda en pensionsfond, men för att denna plan skall kunna realiserats, måste medlemsantalet väsentligt ökas. Man beräknar, att kassan skall bära sig själf genom premierna. Som det endast är i några få undantagsfall, som det förekommer, att principalerna själfva göra något till ordnande af pensionsförhållanden för sina kontors- och expeditbiträden, vore bildandet af en gemensam pensionskassa inom föreningen i högsta grad önskvärd. Man har tänkt sig att kärmedlemmarna själfva — eller deras principaler för deras räkning — skulle ingå i pensionskassan. Skall densamma emellertid fylla sin uppgift, fordras det, som sagdt, att de arbetande kvinnorna själfva på det mest aktiva sätt arbeta på en liflig anslutning till föreningen.

Andelsbevis i Föreningen Dagny böra lösas på tidningens expedition snarast möjligt mot återställande af interimskvitto.

Föreningsmeddelanden.

Stockholms länsförbund för kvinnans politiska rösträtt har bildats på möte i Stockholm med ombud från föreningarna i Öregrund, Östhammar, Vaxholm, Liljeholmen och Södertelje. Detsamma har, i likhet med nyligen gjorda sammanslutningar i Skåne, Östergötland, Örebro och Gäfleborgs län, till syfte att lämna stöd åt de enskilda föreningarna. Stockholms länsförbund skall hålla möten två gånger årligen mellan delegerade från de olika föreningarna. Mellan dessa möten bedrivs det för länet gemensamma arbetet af en kommitté. Till medlemmar af denna valdes fröknarna Elna Nilsson från Öregrund och Anna Lindhagen från Stockholm samt fru Maria Dehn från Södertelje och till deras suppleanter fröknarna Signe Jakobson från Östhammar, Anna Ljungberg från Stockholm och Maria Hallström från Södertelje.

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt, som bildades i Bräcke den 10 maj detta år, anordnade pingstdagen en offentlig fest i Templarhuset, hvarvid förekom sång, musik, deklamation och föreläsning. Festen var ganska talrikt besökt.

Kvinnornas rösträttsrörelse röner mycken sympati såväl i Bräcke som ute i landsbygden, äfven bland männen. Föreningen har bildat en sy- och läsecirkel för att anskaffa medel till utvidgadt rösträttsarbete.

Vid **frisinnade landsföreningens västgötakrets** årsmöte i Skara valdes till suppleant i lokalstyrelsen doktorinnan Jenny Velander. Äfvenledes uppsattes doktorinnan V. på förslag till representant i landsföreningens förtroenderåd.

Vid **frisinnade landsföreningens** möte i Stockholm invaldes bland de personer, som skola utgöra partiets för-

troenderåd intill nästa landsmöte, enligt ofvan omnämndt förslag af lokalorganisationen för Skaraborgs län, såsom suppleant seminarieadjunkten fru Jenny Velander. — Bland öfriga ledamöter valdes bl. a. för Stockholm fröken Anna Whitlock och som suppleant fru Emilia Broomé.

Notiser.

Stockholms stadsfullmäktiges beredningsutskott har infortrat utlåtande från stadens nämnder och styrelser angående den af hr Kjellberg m. fl. väckta motionen rörande hvilka tjänster inom sagda nämnder och styrelser, som må kunna tillsättas med kvinnor.

Stina Quints stipendier för sjuka småskollärarinnor ha med 75 kr. åt hvardera tilldelats Anna Espelund, Karlshamn, Gerda Johansson, Fjällbacka, Josefine Karlson, Trosa, Olga Lindholm, Norrköping, Maria Nilsson, Västra Torp och Anna Svensson, Stora Ved. 50 kr. hvardera erhålla Edith Johansson, Remmene, Eva Olsson, Ekeby, och Emma Vik, Nyland.

Insänd litteratur.

Albert Bonniers förlag, Stockholm: **Den dolda örtagården** af Sigurd Agrell. — **Ungdom** af Gustaf Ullman. — **Kvinnor från minareternas stad** af Elsa Lindberg-Dovlette. — **Himmelens folk** af Carl af Ugglas. — **1-kronas biblioteket: Blomman på Kinnekulle** af G. H. Mellin. **Sagor** af Helena Nyblom. **Valda dikter** af Daniel Fahlström. **Två hustrur** af Anna Wallenberg.

Aktiebolaget Ljus, Stockholm: **Social Handbok** af G. H. von Koch.

Wahlströms & Widstrand, Stockholm: **Kronan** af Laurids Brunn. — **Adalens poesi** af Pelle Molin.

P. A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm: **Handledning för deltagare i rådpläggande och beslutande församlingar** af R. Törneblad.

Rekvirera profnummer af Dagny för utdelning bland vänner och bekanta. Vi sända med nöje gratis och portofritt behöfligt antal exemplar.

ORGLAR från landets förnämsta fabriker säljas mot erläggande af 4 % af priset strax och sedan 12 % i hvarje följande kvartal under 2 år samt

PIANINON mot 4 % strax och 8 % i hvarje kvartal under 3 år.

Kataloger och närmare upplysningar erhållas mot 20 öre i frim.

P. O. ÅKERLUND, Strömsbro.

JACOBSONS, 2 Hamngatan, midt för Berzelii park.
Tapiseri-handarbeten.
Dam- o. presentartiklar.

Egnahemssparbanken.
Kontor: Vasagatan 38.

Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.

Öppen half 10 f. m.—7 e. m.
Allm. tel. 917. Rikstel. 73.
Inlåningsränta f. n. 5½ proc.

Vejbystrands Sjukhem
vid Skelderviken
(Barkåkra station, Västkustbanan) för ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghét, mottager barn och vuxna, dagafgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid hafvet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, Barkåkra.

Kemisk Tvätt.
A.-B. Nya Blå Hand,
— Stockholm. —

Extra fina
Dörrskyltar, Stämplor
och Sigill
erhållas alltid billigast från
GUSTAV HÅKANSSON
Stockholm. Box 173.
Mästersamuelsgatan 54.

Rodenstamska
Slöjd- och Hushållsskolan,
Hudiksvall.
Husmoderskurs. Skolkökslära-
kurs. Slöjdläroinnekurs.

På resor

medföres Fil. Dr. P. Håkansson Salubrin af alla, som försökt det mot skoskaf, ömma fötter, sår, tryck, muskelförsträckningar, insektstyng, hudsjukdomar eller som lärt att värdera det som toalettmiddel.

OBS! Glöm icke att medtaga det flaskorna medföljande omslaget! Salubrin kan nu möjligen komma att behövas för något ändamål, hvarför Ni icke förut behöft använda det, och då kan det vara nödigt genomse beskrifningen, om Ni skall kunna begagna Salubrin på ändamålsenligt sätt.

OBS! Mot användande af godtyckliga efterapningar varnas. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & Co, Sthlm.

De nu så moderna
Exlibris (Bokägaremärken)
utföras konstnärligt och till lägsta pris af Carl Nilssons Ljustrycksanstalt, Stockholm Ö. Profver och prislister mot 10 öres porto. Agenter antagas.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för 1/1, 2:50 för 1/2 och 1:25 för 1/4 år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men alltid minst 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla ens adress i ett och samma paket sänder alla beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstad) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.

Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

Glöm ej

att från boklädan hemskaffa **M. L. Gagners** broschyr om

Barn och Biografställningar

å 25 öre. Frågan är aktuell och broschyren beaktansvärd.

Till Sommarlektyr anbefalles särskildt:

Hermelin:

Från svenska bygder å kr. 2:50 och

Wide:

Kamraterna på Forsbro å kr. 2:25, allt i boklädorna på **LARS HÖKERBERGS** förlag, Stockholm.

////////////////////

EN UTMÄRKT BOK. — 3: E UPPLAGAN.

• **VÅRA BARN** •
FOSTRAN OCH VÅRD
AF PROF. **Seved Ribbing** I LUND.
Omarbetad och tillökt.

Pröfvad af föräldrar i tusental och tacksamt befunnen **god**. Bör ej saknas i något hem, något folkbibliotek. Säljs i boklädor samt å **Lars Hökerbergs** förlag, Stockholm, å kr. **2:75**. Ger gagn för sitt pris **mångdubbelt!**

////////////////////////////////////

Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

Läroinnekurs i matlagning och handarbete (fullständig läroinnekurs i huslig ekonomi) börjar den 1 sept. Anmälan till inträde göras före den 1 juli.

Husmoderskurs med undervisning i matlagning, sömnad och hälsolära och närmast afsedd för flickor med högre skolbildning börjar den 1 sept. Anmälan före den 1 aug.

Specialkurs (högre husmoderskurs) i finare matlagning, klädsömnad och barnavård börjar den 22 aug. Anmälan före den 1 aug.

Praktisk yrkeskurs för utbildning af kokerskor och hushållerskor börjar den 22 aug. Anmälan före den 1 aug.

Ansökan till de **Läroinnekurser** (endast för skolkök), som börja i jan. 1909, insändas före den 1 nov.

Tryckt program gratis och franko på begäran.

Inspektor: *Professor O. Hammarsten.*

Föreståndarinna: *Fröken Ida Norrby.*

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet rundt.

För resande till

Rivieran

rekommenderas det skandinaviska pensionatet Villa Elsie i San Remo (Norditalien). Pensionatet förestås af en dansk dam. 20 rum och trädgård med utsikt öfver Medelhafvet. Moderata priser.

Utbildningskurs

för blifvande föreståndare för fattigvårdsanstalter

5 Okt.—1 April 1908.

Teoretisk undervisning i fattigvård, hälsovård, sjukvård, barnavård, och kontorsgöromål. Praktisk utbildning vid olika stads- och landsanstalter. Begränsadt antal män. och kvinnl. elever i ålder 21—35 år mottagas. Ansökan insändes före 15 juli till

Svenska Fattigvårdsförbundet,
Stockholm.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfta priset eller 7½ öre pr mm.)

SLÖJDLÄRARINNA, utex. från Nääs, samt The Lloyd Training School, Boston, med flerårig undervisningsvana, önskar anställning. Ref. H. Karling, Göteborgs Samskola. »S. E. W.». Adr.: Dahllöf, Göteborg.

PLATS i finare familj önskas af bättre Flicka, att mot fritt vivre gå frun tillhanda, är villig deltaga i hushållsgöromål. Svar märkt »Förlofvad», under adress S. Gumelli Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

MEDELÅLDERS BILDAD DAM, med god förmåga och vana att sköta ett hem, önskar plats som värdinna förestå enkemans eller ungherres hem eller också som hjälp och sällskap åt äldre dam. Goda rekommendationer. Svar till »Ö. N.», under adr.: S. Gumelli Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

FRISK, HURTIG OCH BARNKÄR 19 års **Flicka**, kunnig i handarbeten och musik, önskar plats i bättre familj som medlem för att lära och deltaga i alla hushålliga göromål, mot lön, fr. o. m. den 10 eller 15 juli. Svar emot ses tacksamt till »Agnas», Gefle Dagblads exp., Gefle.

BÄTTRE, HUSLIG, ENKEL **Flicka** önskar för sommaren plats i familj på landet, helst i Stockholms närhet, mot fritt eller betala något för sig. Svar till »H. L.», Linköping, p. r.

PRIVAT SJUKVÅRD önskas af van sköterska, äfven kunnig i massage. Svar till »Genast 08», Humlegårdsgatan 9.

LEDIGA PLATSER.

Malmbergets Samskola.

2 lärarinneplatser skola tillsättas: en med undervisningsskyldighet (realskolans kurs) i matematik och naturlära; lön 1,400, med fysik 1,500; en med undervisningsskyldighet (realskolans kurs) i svenska och geografi; lön 1,300 å 1,400 beroende på kompetens. Ansökningar torde före 20 juni sändas till styrelsens ordförande, pastor L. E. Enge, Malmberget.

Vid Elementarläroverket för flickor i Falun

finnes plats ledig inst. hösttermin för lärarinna med tjänstgöringskyldighet hufvudsakligen i historia och tyska, äfven på högsta stadiet. Begynnelselön 1,500 kr.

Ansökningshandlingar insändas före den 1 juli till föreståndarinnan, fröken Gerda Martin, Falun.

Vid Ousby Realskola (Samskola)

finnes till nästa läsår plats för en kristligt sinnad elementarbildad folkskollärarinna. Undervisningsämnen: svenska ämnen i de högre klasserna. Lön: 1,000 kr. jämte fri bostad och vedbrand samt halftva pensionsafgiften.

Ansökningshandlingar, ställda till styrelsen, insändas fortast möjligt till skolans Rektor.

Å Örnköldsviks lasarett

erhålla två *afdelningssköterskor* anställning den 1 instundande Augusti mot årlig lön för hvar och en af 400 kr. jämte allt fritt. Ansökningar, åtföljda af prästbevis och läkarbetyg samt kompetenshandlingar, insändas före 1 instundande Juli till *Lasarettsläkaren* i Örnköldsvik.

LÄRARINNEBEFATTNINGEN i huslig ekonomi vid Landskrona Elementarläroverk för Flickor är fr. o. m. instundande hösttermin ledig och sökes hos skolans styrelse snast möjligt. Den årliga lönen, beräknad efter minst 2, högst 4 dagars undervisning i veckan, utgör 200 kr. pr undervisningsdag.

Landskrona den 27 maj 1908.
Styrelsen.

Ledig plats vid Tranås 3-klassiga högre folkskola,

e. o. andra lärare (manlig eller kvinnlig) med undervisningsskyldighet hufvudsakligen i modersmålet, historia och geografi, lön 1,600 kr. pr år; platsen kommer snarast möjligt att besättas med ordinarie innehafvare. Ansökningar insändas före den 10 juni till ordf. i styrelsen för Tranås högre folkskola, adr. Tranås.

VIKARIERANDE SKÖTERSKA för 2 mån. önskas genast å Med. afd. af Lasarettet i Falun.

VID HEMSLÖJDEN I MALMÖ finnes plats ledig för en bildad dam, helst med teknisk underbyggnad eller fallenhet i den riktningen. Reflekterande torde inom fjorton dagar hänvända sig till *Föreståndarinnan*.

Å EGENDOM I ÖSTERGÖT-LAND får undervisningsvan, helst seminariebildad lärarinna plats för läsåret, bör kunna tala tyska, elever två gossar 7—9 år, lönevillkor 400. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

pågår min

Nu

Stora Utförsäljning

af tusentals Promenad-Dräkter, Kappor, Öfver-o. Underkjolar, Blusar, Siden-Jackor, Morgonrockar. **25,000** metervaror, Dräkttyger, Klädningstyger, svarta o. kulörta, i ylle, siden, linne, bomull.

Enorma prisnedsättningar! :: :: Allt måste bort!

Sällsynt tillfälle till fördelaktigt inköp.

43 F. W. CAMPANIUS 43
Westerlånggatan

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej undertvå kronor.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

En strid i »kvinnofrågan» i 1400-talets Frankrike. Af *Kerstin Hård af Segerstad*.

Några ögonblicksintyck under resan genom Holland till kongressen. Af *Anna Kleman*.

Hedda Cronius. Af *Clara Wahlström*.

Kvinnokongressen i Milano. Af *Carla Celesia di Vegliasco*.

Kvinnliga kontorist- och expeditföreningen.

Föreningsmeddelanden.

Notiser.

Insänd litteratur.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.